

VAI TRÒ CỦA CÁC TRUNG TÂM GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH TRONG VIỆC HÌNH THÀNH Ý THỨC QUỐC PHÒNG TOÀN DÂN CHO SINH VIÊN CAO ĐẲNG

Trần Bảo

Trung tâm GDQP & AN, Trường Cao đẳng Lào Cai

Tóm tắt: Bài viết phân tích vai trò của các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh trong việc hình thành ý thức quốc phòng toàn dân cho sinh viên các trường cao đẳng. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế và yêu cầu bảo vệ Tổ quốc ngày càng cao, giáo dục quốc phòng – an ninh không chỉ trang bị kiến thức, kỹ năng quân sự cơ bản mà còn rèn luyện tư duy chính trị, tinh thần yêu nước và trách nhiệm công dân cho sinh viên. Các trung tâm đóng vai trò trung tâm trong việc tổ chức đào tạo, huấn luyện, định hướng tư tưởng và nâng cao bản lĩnh chính trị cho thế hệ trẻ. Bài viết cũng đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng và an ninh như: đổi mới phương pháp giảng dạy, nâng cao năng lực giảng viên, cải thiện cơ sở vật chất, tăng cường phối hợp giữa các trường và trung tâm, và đẩy mạnh truyền thông để nâng cao nhận thức xã hội.

Từ khóa: Giáo dục quốc phòng – an ninh; sinh viên; trung tâm giáo dục quốc phòng; ý thức quốc phòng toàn dân; trách nhiệm công dân.

THE ROLE OF NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION CENTERS IN FOSTERING ALL-PEOPLE NATIONAL DEFENSE AWARENESS AMONG COLLEGE STUDENTS

Tran Bao

Center for National Defense and Security Education, Lao Cai College

Abstract: This article analyzes the role of national defense and security education centers in fostering all-people national defense awareness among college students. In the context of increasing international integration and national security demands, defense and security education not only equips students with basic military knowledge and skills but also nurtures political thinking, patriotism, and civic responsibility. These centers play a central role in training, ideological orientation, and strengthening students' political capacity. The article also proposes several solutions to improve the effectiveness of defense and security education, including modernizing teaching methods, enhancing lecturer competence, upgrading facilities, strengthening coordination between institutions and training centers, and promoting public awareness through communication campaigns.

Keywords: Defense and security education; students; national defense education centers; all-people defense awareness; civic responsibility.

Nhận bài: 10/04/2025

Phản biện: 14/05/2025

Duyệt đăng: 19/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, giáo dục quốc phòng và an ninh luôn được Đảng và Nhà nước ta xác định là nhiệm vụ chiến lược, có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc củng cố nền quốc phòng toàn dân và thế trận an ninh nhân dân. Trước những yêu cầu mới của sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội gắn với bảo đảm quốc phòng, an ninh trong tình hình hiện nay, việc nâng cao nhận thức, bồi dưỡng ý thức trách nhiệm bảo vệ Tổ quốc cho thế hệ trẻ, đặc biệt là sinh viên – lực lượng trí thức tương lai của đất nước, là vấn đề cấp thiết.

Để thực hiện nhiệm vụ đó, hệ thống các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh đã được thành lập và ngày càng được đầu tư, củng cố. Với chức năng, nhiệm vụ chuyên biệt, các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh đóng vai trò chủ

lực trong việc triển khai chương trình giảng dạy, huấn luyện cho sinh viên các trường đại học, qua đó không chỉ trang bị kiến thức, kỹ năng cơ bản mà còn góp phần quan trọng trong việc hình thành ý thức quốc phòng toàn dân – một yếu tố nền tảng của chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Bài viết này nhằm phân tích vai trò của các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh trong việc hình thành ý thức quốc phòng toàn dân cho sinh viên, qua đó đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục quốc phòng và an ninh trong bối cảnh hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về giáo dục quốc phòng và an ninh

Giáo dục quốc phòng và an ninh là một bộ phận không thể tách rời trong hệ thống giáo dục

quốc dân, giữ vai trò quan trọng trong việc hình thành ý thức chính trị, tinh thần yêu nước, lòng tự hào dân tộc và trách nhiệm công dân cho thế hệ trẻ. Theo quy định của Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh năm 2013, đây là nội dung giáo dục bắt buộc đối với học sinh, sinh viên nhằm trang bị những kiến thức cơ bản về quốc phòng, an ninh, kỹ năng quân sự và nhận thức chính trị vững vàng trước yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong thời kỳ mới.

Về bản chất, giáo dục quốc phòng và an ninh không chỉ dừng lại ở việc truyền đạt kiến thức lý thuyết đơn thuần mà còn góp phần hình thành năng lực tự bảo vệ bản thân, cộng đồng và đất nước. Thông qua các hoạt động học tập, rèn luyện, sinh viên được định hướng tư tưởng đúng đắn, nhận thức rõ vai trò của mình trong thế trận quốc phòng toàn dân và thế trận an ninh nhân dân. Đây chính là cơ sở để hình thành ý thức quốc phòng toàn dân – một trạng thái sẵn sàng về tư tưởng, chính trị và hành động của mỗi công dân trong sự nghiệp bảo vệ chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ.

Trong bối cảnh hội nhập quốc tế sâu rộng và tình hình thế giới có nhiều biến động phức tạp, việc nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng và an ninh càng trở nên cấp thiết. Ý thức quốc phòng không chỉ là trách nhiệm của lực lượng vũ trang, mà là trách nhiệm chung của toàn dân, trong đó thế hệ sinh viên – lực lượng trí thức trẻ – đóng vai trò đặc biệt quan trọng. Việc trang bị cho sinh viên những tri thức và kỹ năng cần thiết về quốc phòng, an ninh sẽ giúp họ trở thành những công dân có bản lĩnh, có trách nhiệm với đất nước, sẵn sàng đối mặt với những thách thức của thời đại.

Như vậy, cơ sở lý luận của giáo dục quốc phòng và an ninh không chỉ thể hiện qua các quy định của pháp luật, quan điểm của Đảng và Nhà nước, mà còn được cụ thể hóa trong chương trình đào tạo tại các cơ sở giáo dục, đặc biệt là tại các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh. Đây là nền tảng để phát huy vai trò của giáo dục quốc phòng trong việc xây dựng thế trận lòng dân – yếu tố cốt lõi tạo nên sức mạnh quốc phòng toàn dân.

2.2. Vai trò của các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh

Các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh giữ vai trò trung tâm trong việc trang bị kiến thức, kỹ năng và ý thức trách nhiệm cho sinh viên – lực

lượng nòng cốt trong xây dựng nền quốc phòng toàn dân vững mạnh. Thông qua chương trình huấn luyện tập trung và bài bản, các trung tâm không chỉ truyền đạt nội dung học thuật mà còn định hướng tư tưởng, rèn luyện tác phong và nâng cao bản lĩnh chính trị cho sinh viên.

Trước hết, một trong những vai trò trọng yếu của các trung tâm là trang bị kiến thức chính trị – quốc phòng cho sinh viên. Sinh viên được học tập các nội dung cơ bản về đường lối, quan điểm quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân của Đảng và Nhà nước; hiểu được âm mưu, thủ đoạn của các thế lực thù địch; nắm vững các nội dung về xây dựng thế trận quốc phòng toàn dân gắn với thế trận an ninh nhân dân. Những kiến thức này giúp sinh viên hình thành thế giới quan khoa học, nâng cao nhận thức và bản lĩnh trong xử lý các tình huống liên quan đến quốc phòng, an ninh trong thực tiễn cuộc sống.

Bên cạnh đó, các trung tâm còn có vai trò hình thành phẩm chất, thái độ và bản lĩnh chính trị cho sinh viên. Trong môi trường học tập có tính kỷ luật cao, sinh viên được rèn luyện tinh thần trách nhiệm, tính tự giác, khả năng làm việc theo nhóm và tinh thần tập thể. Qua các hoạt động học tập, huấn luyện và sinh hoạt tập thể, sinh viên được bồi dưỡng lòng yêu nước, niềm tự hào dân tộc và tinh thần sẵn sàng bảo vệ Tổ quốc. Đây là những giá trị nền tảng để hình thành tư duy chính trị và ý thức trách nhiệm công dân trong bối cảnh hội nhập và phát triển.

Một nội dung không thể thiếu trong chương trình giáo dục tại các trung tâm là rèn luyện kỹ năng quân sự cơ bản. Sinh viên được trực tiếp học tập và thực hành các kỹ thuật như điều lệnh đội ngũ, tháo lắp súng, bắn súng tiểu liên AK, kỹ thuật chiến đấu bộ binh, sơ cứu thương, phòng chống cháy nổ và vũ khí công nghệ cao. Những kỹ năng này không chỉ phục vụ cho yêu cầu quốc phòng khi cần thiết, mà còn trang bị cho sinh viên khả năng tự bảo vệ bản thân và hỗ trợ cộng đồng trong các tình huống khẩn cấp.

Ngoài ra, việc học tập tại các trung tâm còn góp phần xây dựng môi trường sống, học tập mang tính kỷ luật, đoàn kết và trách nhiệm. Sinh viên đến từ nhiều trường, ngành học được tổ chức sinh hoạt chung theo đại đội, trung đội, tiểu đội...

giúp thúc đẩy tinh thần tập thể, sự tôn trọng lẫn nhau và khả năng giao tiếp, phối hợp trong môi trường đa dạng. Từ đó hình thành những kỹ năng xã hội và phẩm chất nghề nghiệp cần thiết cho công việc sau này.

Đặc biệt, các trung tâm còn chú trọng đến việc nâng cao nhận thức cho sinh viên về chủ quyền quốc gia và an ninh biên giới, biển đảo thông qua các hoạt động ngoại khóa như diễn đàn thanh niên, tọa đàm chính trị – xã hội, tham quan đơn vị bộ đội, tìm hiểu về các vùng biên giới, hải đảo... Các hoạt động này giúp sinh viên gắn lý thuyết với thực tiễn, củng cố niềm tin và trách nhiệm trong việc bảo vệ độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc.

Tổng thể, các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh không chỉ thực hiện nhiệm vụ truyền đạt kiến thức mà còn là môi trường đặc biệt để giáo dục tư tưởng, đạo đức và kỹ năng sống cho sinh viên – những công dân tương lai có vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

III. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

Kết luận

Giáo dục quốc phòng và an ninh có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc hình thành ý thức quốc phòng toàn dân – một trong những trụ cột chiến lược trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Trong bối cảnh tình hình khu vực và thế giới tiếp tục diễn biến phức tạp, yêu cầu đặt ra đối với công tác giáo dục quốc phòng, đặc biệt là đối với thế hệ trẻ, ngày càng cao. Sinh viên đại học – những trí thức trẻ tương lai của đất nước – không chỉ cần được trang bị kiến thức chuyên môn mà còn cần được rèn luyện về tư tưởng, bản lĩnh chính trị, ý thức trách nhiệm công dân và năng lực sẵn sàng tham gia bảo vệ Tổ quốc.

Các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh đã, đang và sẽ tiếp tục giữ vai trò trung tâm trong việc thực hiện nhiệm vụ này. Với môi trường đào tạo tập trung, nội dung chương trình được thiết kế toàn diện, các trung tâm đã góp phần tích cực trong việc trang bị kiến thức quốc phòng – an ninh, rèn luyện kỹ năng quân sự, xây dựng phẩm chất chính trị và tinh thần trách nhiệm cho sinh viên. Không chỉ dừng lại ở việc giảng dạy lý thuyết, các trung tâm còn tổ chức nhiều hoạt động trải nghiệm thực

tiễn, qua đó khơi dậy tinh thần yêu nước, lòng tự hào dân tộc và ý thức cảnh giác cách mạng trong sinh viên – những yếu tố then chốt tạo nên nền quốc phòng toàn dân vững chắc.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, việc giáo dục quốc phòng – an ninh cho sinh viên vẫn còn gặp một số hạn chế như: nội dung giảng dạy còn nặng lý thuyết, thiếu gắn kết với thực tiễn thời đại số; một bộ phận sinh viên chưa nhận thức đầy đủ vai trò của môn học; cơ sở vật chất tại một số trung tâm còn hạn chế... Điều này đòi hỏi phải có những giải pháp đồng bộ, kịp thời và sáng tạo để nâng cao chất lượng và hiệu quả của hoạt động giáo dục quốc phòng – an ninh trong thời gian tới.

Khuyến nghị

Để phát huy hơn nữa vai trò của các trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh trong việc hình thành ý thức quốc phòng toàn dân cho sinh viên, cần quan tâm đến một số khuyến nghị sau:

Thứ nhất, đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy. Cần rà soát, cập nhật thường xuyên chương trình giáo dục quốc phòng – an ninh để phù hợp với bối cảnh chính trị – xã hội hiện nay. Tăng cường các tình huống mô phỏng, các bài giảng tích hợp công nghệ số, video thực tế, trò chơi quân sự hoặc các hình thức tương tác để làm sinh động và dễ tiếp thu hơn. Khuyến khích áp dụng các phương pháp sư phạm tích cực, lấy người học làm trung tâm, khơi dậy sự chủ động và sáng tạo trong sinh viên.

Thứ hai, nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý. Các giảng viên cần được bồi dưỡng thường xuyên về chuyên môn, kỹ năng sư phạm hiện đại và năng lực sử dụng công nghệ trong giảng dạy. Đồng thời, tăng cường giao lưu học hỏi với các đơn vị quân đội, chuyên gia quốc phòng, an ninh để bổ sung thực tiễn cho bài giảng. Cán bộ quản lý tại các trung tâm cần được đào tạo về kỹ năng tổ chức, điều phối lớp học tập trung và xử lý các tình huống đặc thù.

Thứ ba, đầu tư nâng cấp cơ sở vật chất và trang thiết bị giảng dạy. Đảm bảo các trung tâm được trang bị đầy đủ mô hình huấn luyện, thao trường, vũ khí mô phỏng, thiết bị trình chiếu, thư viện điện tử phục vụ học tập và nghiên cứu. Tạo điều kiện học tập, rèn luyện tốt nhất cho sinh viên, đặc biệt là trong các nội dung thực hành và mô

phòng chiến thuật.

Thứ tư, tăng cường công tác phối hợp giữa các nhà trường và trung tâm giáo dục quốc phòng. Nhà trường cần coi giáo dục quốc phòng – an ninh là một phần quan trọng trong chương trình đào tạo toàn diện, có cơ chế hỗ trợ sinh viên trong thời gian học tập tại trung tâm, kết nối chặt chẽ trong công tác tổ chức lớp, quản lý học viên và đánh giá kết quả học tập. Đồng thời, các hoạt động ngoại khóa, diễn đàn sinh viên, tọa đàm

chuyên đề cần được lồng ghép với chủ đề quốc phòng – an ninh để tăng tính liên kết và hiệu quả.

Thứ năm, nâng cao nhận thức của sinh viên và toàn xã hội. Cần truyền thông sâu rộng về vai trò và ý nghĩa của giáo dục quốc phòng – an ninh trong tình hình mới. Tổ chức các cuộc thi, chiến dịch truyền thông, phim ngắn, podcast về chủ đề này để lan tỏa tinh thần yêu nước, khơi dậy lòng tự hào dân tộc và ý thức sẵn sàng cống hiến trong sinh viên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Tuyên giáo Trung ương (2018), *Tài liệu bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh cho đối tượng 3, 4*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo – Bộ Quốc phòng (2020), *Chương trình giáo dục quốc phòng và an ninh dành cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng, ban hành kèm theo Thông tư liên tịch số 123/2020/TTLT-BQP-BGDĐT*.
3. Lê Văn Cường (2020), “*Giáo dục quốc phòng và an ninh trong các trường đại học hiện nay – thực trạng và giải pháp*”, Tạp chí Quốc phòng toàn dân, số 9/2020.